

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Hyvinvointialue, Helsingin kaupunki tai HUS

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen päänostot

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää esitystä osittain kannatettavana. Lausunnon yksityiskohdat on esitetty kysymyskohtaisesti jäljempänä. Lausuntonsa keskeisinä viesteinä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue nostaa esiin kolme asiaa.

1. Kokonaisuuden selkeyttäminen on kannatettavaa

On kannatettavaa, että lainsäädäntöä pyritään kehittämään vastaamaan paremmin nykyisiä palvelutarpeita sekä vahvistamaan varhaisen tuen roolia. Varhaisen tuen palveluiden korostaminen on keskeistä, jotta perheiden tilanteisiin voidaan puuttua ajoissa ja ehkäistä raskaampien palveluiden tarvetta.

2. Lastensuojelulaitosten mitoitus- ja päivystysvaateen keventäminen on kannatettava muutos

Asiakasmitoituksia tulisi keventää tai poistaa, koska nykyiset ja ehdotetut mitoitukset jäykistävät palveluiden järjestämistä eivätkä kuvaa työn todellista kuormittavuutta tai asiakastarvetta. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue ei kannata lastensuojelun sosiaalityöntekijän mitoituksen säilyttämistä nykyisellään. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue pitää välttämättömänä, että lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevaa asiakasmitoitussääntelyä väljennetään olennaisesti tai siitä luovutaan, koska nykyinen ja ehdotettu sääntely jäykistävät palveluiden järjestämistä eivätkä mahdollista resurssien kohdentamista tosiasiallisen asiakastarpeen perusteella.

3. Kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen lyhentäminen on kannatettava, kun sen tarkoituksena on nopeuttaa lapsen prosessia

Esityksen keskeisenä tavoitteena on lainsäädännön selkiyttäminen ja kokonaisuuden paremman rakenteen luominen, mikä on perusteltua sekä asiakkaiden että ammattilaisten näkökulmasta. On myönteistä, että lainsäädäntöä pyritään kehittämään vastaamaan paremmin nykyisiä palvelutarpeita sekä vahvistamaan varhaisen tuen roolia. Varhaisen tuen palveluiden korostaminen on keskeistä, jotta perheiden tilanteisiin voidaan puuttua ajoissa ja ehkäistä raskaampien palveluiden tarvetta.

Keskeistä olisi varmistaa, että sosiaalihuoltolain mukainen lapsiperhepalvelu kykenee vastaamaan lasten tarpeisiin riittävän varhaisessa vaiheessa ilman, että tukea joutuu odottamaan liian pitkään ongelmien samalla kasvaessa.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain

Perustelut tiiviisti

-

3. Mikä seuraavista vaihtoehtoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

Sosiaalihuollon palvelu-uudistustyöryhmän ehdottama laaja uudistaminen (ks. HE-luonnoksen kohta 5.1.1.)

Perustelut tiiviisti

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue katsoo, että ehdotettu määritelmä ei tee rajapintaa nykyistä selkeämmäksi. Ehdotus nostaa lastensuojelun kynnyistä, mutta rajapinta ei ole selkeämpi. Tämä johtuu siitä, että lasten osalta nykyisessäkin säätelyssä oleva kolmiportaisuus sosiaalipalveluissa säilyy edelleen.

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue kiinnittää huomiota siihen, että tällaisenaan lastensuojelun avohuollon sosiaalityö muuttuu sisällöltään hyvin kapeaksi. Mikäli työ on pelkästään lapsen sijoittamisen arviointia ja sijoittamista, tekee se työstä yksipuolista ja raskasta. Myös lapsen edun arviointi vaarantuu, jos tällaista arviointia tekee henkilö, joka ei tunne lasta.

Lastensuojelun ja erityistä tukea tarvitsen rajapinnan tuomaa kolmiportaisuutta ja erilaisia asiakasmitoituksia ei tulisi olla säädeltyinä laissa tämän mukaisesti.

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

Ehdotus ei selkiytä lastensuojeluasiakkuuden ja sosiaalihuoltolain mukaisen erityistä tukea tarvitsevan lapsen välistä eroa. Lastensuojeluasiakkuuden tarve voi tämän määritelmän mukaan vaihdella saman lapsen osalta lyhyessäkin ajassa. Lisäksi mahdolliset erilaiset mitoitustahteet haastavat työn organisointia.

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkökulmasta mitoitustahteet tulisi kokonaan poistaa ja antaa hyvinvointialueille mahdollisuus järjestää palvelut parhaalla katsomallaan tavalla, joustavasti ja asiakastarpeen mukaisesti. Mitoitukset jäykistävät asiakkaan saamaa palvelua.

Mikäli mitoitustahteen poistaminen ei ole mahdollista niin sitä tulisi nostaa. Pelkkä mitoitus ei kuvaa työn todellista määrää. Esimerkiksi jos asiakkaat ovat eri perheistä, lapsen asioiden hoitaminen vie huomattavasti enemmän aikaa kuin tilanteessa, jossa mitoitus täyttyy saman perheen useista sisaruksista. Hyvinvointialueella esihenkilön tulisi saada järjestää työt oikeudenmukaisesti asiakastarpeen mukaan. Sosiaalihuoltolaista tulevat vaikutukset työajansäästöistä eivät tule huomioiduksi, mikäli mitoitustahteen pidetään ennallaan.

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

Huolta herättää se, että ne lapset, jotka on majoitettu jonkun muun kuin lastensuojelulain mukaan eli esimerkiksi perheryhmäkotiin (sosiaalihuoltolaki 22 a §), saattavat jäädä nykyistä useammin ilman lastensuojelun palveluita.

Yksityisen sijoituksen pykälä säilyy yhä laissa, mitä pidetään hyvänä asiana.

11 § selkiyttää hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä nykyisestä. On hyvä, että jälkihuollon järjestämisvastuu on nuoren kotikunnan mukaisella hyvinvointialueella, koska se turvaa jälkihuollon paremman yhteistyön paikallisten toimijoiden kanssa.

11 § 3 momenttiin ehdotetaan lisäystä siitä, että jos hyvinvointialueet sopivat jälkihuollon järjestämisestä toisin eli käytännössä kustannusvastuussa oleva hyvinvointialue vastaisi jälkihuollon järjestämisestä, kotikunnan mukaisen hyvinvointialueen tulisi merkitä tieto jälkihuollosta sopimisesta asiakastietojärjestelmään. Huoli-ilmoitukset ja erilaiset viranomaisten ilmoitukset ohjautuvat kotikunnan mukaiselle hyvinvointialueelle ja kirjauksen perusteella tieto osattaisiin saattaa myös jälkihuoltoa järjestävälle hyvinvointialueelle ja tehdä yhteistyötä tarpeen mukaan.

15 § koskee jälkihuollon osalta vain jälkihuollon sijoituksia. Muissa tapauksissa jälkihuollossa ei ole sijoitushyvinvointialuetta, vain järjestämisvastuussa ja kustannusvastuussa olevat hyvinvointialueet. On tärkeää, että jälkihuollon sijoituksiin liittyvä jälkihuollon järjestäminen voidaan toteuttaa kustannusvastuussa olevan hyvinvointialueen toimesta.

Nähdäksemme 11 § ja 15 § mahdollistavat sen. Tähänkin ehdotetaan lisäystä siitä, että sijoitushyvinvointialueen asiakasrekisteriin lisätään tieto, mitä jälkihuollon järjestämisestä on sovittu.

Lisäksi kiinnitetään huomiota siihen, että 15 §:n perustelut (2. kappale) jälkihuollon järjestämisestä ja yhteistyövelvoitteesta viittaavat ennemminkin 11 §:ään. Perustelut itsessään ovat hyvät.

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkökulmasta muutos ei ole merkittävä, sillä näitä hakemuksia hallinto-oikeuteen ei ole Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella ollut.

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosääntelyä?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen näkemyksen mukaan lainsäädännöllä voitaisiin selkeyttää päätöksentekorooleja. Hyvinvointialueilla on käytettävissä ns. asiakasohjausryhmiä, joihin kertyy laajasti tietoa eri palveluista. Näiden ryhmien roolia tulisi lainsäädännöllisesti vielä selkeyttää.

Sosiaalityöntekijä arvioi tuen tarpeen ja asiakasohjausryhmä voisi ratkaista, miten tuen tarpeeseen vastataan.

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Lastensuojelun edunvalvojan määrääminen huoltajan sijaiseksi 30 § tulee vielä merkittävästi selkeyttää ja rajata. Nykyinen muotoilu on epäselvä eikä tee selkeää eroa sosiaalityöntekijän rooliin, muuta kuin lapsen puhevallan käytössä. Kyseinen määritelmä on sen kaltainen, että on iso riski, että se tulkitaan koskettamaan laajempaa asiakasryhmää kuin mitä lainsäätäjä on alun perin tarkoittanut. Tulisi vahvemmin rajata esimerkiksi tilanteisiin, joissa lapsi on kokonaan vailla huoltajia. Roolit olisi hyvin epäselvät sosiaalityöntekijän, vanhemman ja edunvalvojan välillä.

Esitys toteutuessaan voi johtaa merkittäviin kustannusten kasvuun. Huomioiden, että nykytilassa eri hyvinvointialueet ovat käyttäneet edunvalvojan sijaista hyvin eri tavoilla. Tehtäviä tulisi määritellä myös tarkemmin.

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta sääntelykokonaisuudesta?

-

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

-

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

Ei kantaa

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Jälkihuollon 111 §:ssä todetaan, että jälkihuoltoa järjestetään siten kuin mm. avohuoltoa koskevassa luvussa 7 säädetään. Jälkihuollon kannalta luvussa 7 olennaisia ovat 42 §, 43 § ja 44 §. Näissä pykälissä viitataan nyt kuitenkin vain lapsen kuntoutumiseen, terveyteen ja kehitykseen ja sijoituksen tarpeeseen. Näissä pykälissä tulisi viitata myös nuoreen, jotta niitä voitaisiin soveltaa jälkihuollossa. Ehdotamme, että 42 § muokataan seuraavasti: "...esteenä lapsen ja perheen tai nuoren kuntoutumiselle...", 43 § 2 mom muokattaisiin seuraavasti: "Lapsen terveyden tai kehityksen

ja nuoren terveyden tai hyvinvoinnin kannalta...” ja 44 § lisättäisiin oma momenttinsa mahdollistamaan jälkihuollon sijoitus.

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen lyhentäminen on lähtökohtaisesti kannatettava. Pääsääntöisesti arviointi saadaan tehtyä 30 vuorokaudessa. Riskinä kuitenkin nähdään, että 14 vuorokauden jatko ei riitä lapsen tilanteen selvittämiseen, koska tarvittavia selvityksiä ja lausuntoja ei saada ajoissa. Tämä edellyttää prosessin nopeuttamista sosiaalityössä heti kiireellisen sijoituksen alussa sekä muiden viranomaisten, esimerkiksi päihde- ja mielenterveyspalvelujen, aktiivista ja kiireellistä arviointia lapsen ja perheen asiassa.

Kiireellisen sijoituksen kriteerejä ehdotetaan tiukennettavaksi. Tästä syystä hyvinvointialueelle tulisi myöntää oikeus hakea väliaikais määräystä lapsen sijaishuoltoon määrittämiseksi huostaanottoasian käsittelyn ajalle eli muuttaa nykyistä lastensuojelulain 83 §:ää siten, ettei oikeutta väliaikais määräyksen hakemiselle ole vain lapsella ja hänen vanhemmillaan. Jos lapsi joutuu odottamaan hallinto-oikeuden päätöstä kestävässä olosuhteissa jopa yli vuoden, koska kiireellisen sijoituksen kriteerit välittömästä vaarasta eivät täyty, on se täysin kohtuutonta lapsen etu huomioiden ja heikentää entisestään lapsen tilannetta.

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

-

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue näkee hyvänä lapsen oman läheisverkostoon sijoittamisen korostamisen lainsäädännössä. Tämän mahdollistaminen täysimääräisesti vaatii sen, että läheisverkoston kanssa työskennellään heti sosiaalihuollon asiakkuuden alusta alkaen.

Hyvinvointialue ei näe hyvänä, että alaikäisiä vankeja sijoitetaan lastensuojeluyksiköihin. Tästä olemme lausuneet myös vankeuslain muuttamista koskevassa lakiesityksessä. 51§

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmentäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoido): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmentämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

On erittäin kannatettavaa, että mitoitus voidaan suhteuttaa asiakasmäärään. Lastensuojelun laitoshoidon henkilöstömitoitukseen kohdistuvat muutokset ja niistä lasketut säästöt hyvinvointialueille ovat hyvin laskennallisia ja ylimitoitettuja. Käytännössä on vaikea saada kyseisillä muutoksilla syntymään esityksen mukaisia laskennallisia säästöjä.

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskevaksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

-

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

-

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Perusteet jälkihuolto-oikeuden myöntämiseen ovat pysymässä ennallaan. Tapio Rädyn lastensuojelulain soveltamisoppaassa tulkinta on, että myös yhtäjaksoisesti yli puoli vuotta kestänyt kiireellinen sijoitus tuottaa oikeuden jälkihuoltoon. Ehdotamme, että tämä lisätään pykälään selkeyden vuoksi.

Pidämme harkinnanvaraisen jälkihuollon poistamista hyvänä ja nykytilaa selkiyttävänä. Samoin pidämme hyvänä, että pykälässä 111 selkiytetään jälkihuollon tarkoitusta alaikäisten lasten kohdalla.

Ministeriön tilaisuuksissa todettiin, että lakimuutoksen ei ole tarkoitus muuttaa jälkihuollon sisältöä ja että jatkossa jälkihuollon palvelut myönnetään lähtökohtaisesti sosiaalihuoltolain perusteella. Tämän vuoksi katsomme, että jälkihuollon sisältöä kuvaavassa 111 § 2 momentissa tulisi viitata myös sosiaalihuoltolakiin. Pyydämme myös huomioimaan lukua 7 koskevat kommenttimme siitä, että luvun 7 pykälässä tulisi huomioida nuoret, kun siihen tässä jälkihuollon sisältöä määrittävässä pykälässä viitataan.

Haluamme kiinnittää huomiota 113 § 3 momenttiin, jossa säädetään itsenäistymisvarojen maksamisesta nuorelle hänen täyttyessään 23 vuotta. Loppujen itsenäistymisvarojen maksaminen

nuorelle viimeistään hänen täyttäessään 23 vuotta on ongelmallinen tilanteissa, joissa nuorella on vakava päihdeongelma. Yksittäisissä tapauksissa nuoren kanssa ei ole koko jälkihuollon aikana päästy työskentelemään niin, että hänelle olisi saatu haettua edunvalvontaa. Usein esteeksi muodostuu lääkärintodistuksen saaminen, jota vastentahtoisen edunvalvonnan hakemisessa edellytetään. Jälkihuoltoon tarvittaisiin lisää keinoja puuttua näihin tilanteisiin jälkihuollon aikana. Tämä halutaan nostaa tiedoksi jo nyt, kun itsenäistymisvarapykälää tullaan vielä myöhemmin tarkastelemaan.

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantuloa koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

-

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

-

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

Lastensuojelulaitosten mitoitukseen ja päivystysvelvoitteen keventämiseen liittyvät taloudelliset vaikutukset ovat laskennallisia ja kyseisiä säästöjä on hyvin vaikea saada käytännön arjessa realisoitumaan.

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on jo nyt sijoitettuna lapsia läheisverkostoon oheishuoltajajärjestelyillä. Tämän takia kyseinen momentti ei ainakaan nopeasti tuo säästöjä hyvinvointialueelle.

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

-

27. Vapaamuotoiset huomiot

-

Ruuth Terhi
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue - Hyvinvointialuejohtaja Sanna Svahn,
4.6.2026 § 50